

Preventík

Projekt v rámci Programu I - Jihočeského kraje (2006)

Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji vypracovalo v roce 2006 preventivní program s názvem Preventík pro děti na prvním stupni základních škol. Program splňoval požadavky současné doby.

Kladl si za cíl vytvářet u dětí sociální kompetence a dovednosti a tím snižovat vznik sociálně patologických jevů u dětí a mládeže – agrese, šikana, zneužívání návykových látek, (WHO, Zdraví 21, MZ, MŠMT...). Byl schválen Krajským úřadem v rámci Programu I.

Pracovníci krizového centra vidí jako nejdůležitější, začít s prevencí v časném období, kdy je prevence skutečnou prevencí a realizovat tím tvořivý a věku přiměřený primární program.

S dětmi na školách pracovaly studentky Zdravotně sociální fakulty JU Miloslava Hanousková a Hana Cibulková.

S žáky se pracovalo kontinuálně 2 vyučovací hodiny v každé třídě. Během činnosti se kladl důraz na rozmanitost, hravost, zábavnost, na komunikaci a diskuzi. Žáci pracovali ve dvou až třech skupinách (6-9 dětí) – náhodně sestavených, bez ohledu na vzájemné sympatie mezi nimi. Ve skupině měli pracovat všichni společně. Ve vyšších třídách byl kladen důraz na jejich samostatnost, spolupráci, kooperaci, porozumění a na schopnost dokončit dílo včas a se všemi náležitostmi.

V průběhu programu jsme se snažili o maximální využití času a prostoru. Všechny vědomosti a informace, které děti do témat zpracovaly, se učily předat jako „přednášku“ svým spolužákům. Po každé prezentaci následovala diskuze – v komunitním kruhu. Děti se ptaly svých spolužáků na věci, kterým nerozuměly nebo je překvapily.

Do programu byly zařazovány hry na podporu kooperace ve skupině, u malých dětí: hraní rolí – Sám na hřišti a neznámý předmět; Sám doma; Nabízení a odmítání – různými způsoby.

Cíle programu

- Diskutovat s dětmi o zdravém způsobu života.

- Předat základní informace o drogách: legálních i nelegálních, legální drogy jsou nejčastěji vstupní branou k drogám nelegálním (poslední statistika říká, že cigarety kouří 800 000 dětí ve věku nad 10 let). Chtěli bychom dětem předat znalosti o žádoucím chování ve styku s drogou, léčivou, s použitou injekční stříkačkou, s dealerem drog.
- Vytvářet a prohlubovat u dětí sociální kompetence a odmítání návykových látek: děti dostanou informace o tom, co nám škodí, pomocí herních technik, např. „přehrávání rolí“, se naučí ŘÍCI: NE! Budou pomáhat kamarádovi (kamarádce) v obtížné situaci (zraněný kamarád; kamarád, kterému někdo ubližuje; který chodí za školu atd.
- Předat základy práva v oblasti sociálně patologických jevů přiměřené k věku dětí. Děti budou diskutovat proč a od kdy mohou lidé požívat alkohol a proč je stanovená věková hranice; kdy si nejdříve mohou koupit tabákový výrobek atd.
- Vést děti ke komunikaci a diskuzi na dané téma – drogy, šikana, agresivita, práva dětí v komunitním kruhu.
- Upozornit děti na zdravotní a sociální rizika a na důsledky, které přinášejí drogy: důsledek – odcizení kamarádům ze školy, rozpory s rodiči a učiteli, zanedbávání školy, krádeže, nemoci atd.
- Upozorňovat děti na vlastní možnosti, jak předcházet návykům a agresi.
- Naučit děti na koho a kam se obrátit, když jsou někým ohroženy nebo poškozeny: děti si namalují sluníčko, do kterého budou vypisovat jména lidí, kterým důvěřují. Budeme dbát o rozšíření znalostí o krizové lince bezpečí a vyzdvížena bude úloha učitelů, kterým děti důvěřují.
- Posilovat kolektiv třídy společným tvořením: nižší ročníky budou ve skupinách malovat na velký arch papíru, vyšší ročníky budou tvořit pro kamarády „vize přednášek“ na dané téma. Kladen bude důraz na dohodu, spolupráci, rychlost, kreativitu, úplnost a zejména na dokončení práce v určitém čase. (Téma: Co mne ohrožuje, legální drogy, nelegální drogy, agresivní chování ...)

osnovy, obrazového materiálu a hesel. Cílem – vyzdvihnout klady a zápory jednotlivých témat. Důraz – na spolupráci, efektivnost, kreativitu a úplnost. Výsledkem byla prezentace

jednotlivých skupin a následná diskuze.

Téma: legální drogy, nelegální drogy, agresivita, práva dětí atd.

Harmonogram programu	
Září	Příprava programu a jeho prezentace na celostátní výstavě Vzdělání a řemeslo v Českých Budějovicích
Říjen – Prosinec	Realizace programu
Prosinec	Vyhodnocení programu
Časová dotace	2 vyučovací hodiny v každé třídě
Počet tříd	25
Počet dětí	cca 600

*Hanousková Miloslava a Cibulková Hana
pomoc@дитеvkrizi.cz*

Činnost Centra prevence sociálně patologických jevů při JU ZSF

Ve školním roce 2005/2006 vzniklo při ZSF Centrum prevence sociálně patologických jevů (dále jen CPSPJ). Centrum se věnuje realizaci všeobecné primární prevence s využitím tzv. Dlouhodobého programu všeobecné primární prevence. Dlouhodobý program všeobecné primární prevence je určen pro žáky 6.-9. tříd základních škol a studenty primy až kvarty osmiletých gymnázií. Program je realizován přímo v prostorách základních škol, tj. ve třídě. Každé pololetí probíhá jeden blok primární prevence, který trvá tři vyučovací hodiny. V praktickém provedení činnost programu spočívá v systematické a dlouhodobé práci vždy s jednou třídou, kdy spolupráce se žáky začíná v 6. třídě a končí po uplynutí 4 let, tj. když jsou žáci v deváté třídě. Program probíhá interaktivní formou, využívá didaktických her, věnuje prostor diskusím, děti pracují individuálně i ve skupinách. Při realizaci programu lektori zohledňují potřeby a požadavky žáků. Tříhodinový blok je rozvržen tak, aby na sebe jednotlivé aktivity navazovaly. Tematicky je program zaměřen na: komunikaci, spolupráci ve třídě, sebezpoznání, problematiku legálních

návykových látek, tj. alkoholu a kouření, problematiku nelegálních návykových látek, dospívání, partnerské vztahy, sexuální problematiku. Cílem je: 1. předejít problémům spojených s užíváním návykových látek, případně oddálit první kontakt s drogou, 2. předat cílové skupině takové znalosti, dovednosti a postoje podporující zdravý životní styl, aby tyto přednosti dokázala uplatnit ve svém chování nejen v době realizace programu, ale i v budoucnosti, 3. ve starším školním věku rozvoj sociálních dovedností spočívá především v navazování zdravých vztahů mimo rodinu, schopnosti čelit sociálnímu tlaku, dovednosti rozhodovat se, efektivně řešit konflikty apod. Po absolvování každého bloku všeobecné primární prevence je nedílnou součástí činnosti lektorů informování školního metodika prevence o náplni, realizaci jednotlivých bloků a spolupráci se třídou. První preventivní činností centra byla aktivita v oblasti všeobecné primární prevence na Základní škole a základní umělecké škole Bezdrevská 3, České Budějovice. Na této škole došlo k realizaci programu všeobecné primární prevence u žáků 6. tříd.

*Markéta Kastnerová a Blanka Žížková
Marketa.kastnerova@centrum.cz*

Zákon na ochranu před domácím násilím

(Tisková zpráva)

Praha, 21. prosince 2006 – 1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon na ochranu před domácím násilím (zákon č. 135/2006 Sb.), který zásadním způsobem změnil situaci ohrožených osob. Zákon zavedl komplexní přístup k prevenci a na ochranu před domácím násilím. Propojuje postupy policie, justice a sociálních služeb při řešení případů domácího násilí.

Jak zákon vznikl?

V roce 2002 vznikla Aliance proti domácímu násilí, která si jako úkol vytýčila podílet se na vypracování návrhu zákona o domácím násilí. Na tomto podkladě v roce 2004 vznikla expertní skupina, jejíž odborníci připravili legislativní návrh tohoto zákona. Parlament ČR schválil předložený zákon na ochranu před domácím násilím v ČR dne 14. března 2006 a 31. března 2006 byl podepsán prezidentem republiky. Pod číslem 135/2006 Sb. nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007. Díky těmto aktivitám, které vyústily v přijetí zákona, je Česká republika od r. 2007 státem, který má tzv. proaktivní řešení problému domácího násilí.

Změny v rámci nového zákona.

Celý zákon pracuje s termínem: vykázaní. Policie je oprávněna na základě § 21 písmeno a) odstavec 1-6. Zákon říká, že lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě... je policista oprávněn toho, kdo je podezřelý vykázat.

Zákon zavádí tzv. institut vykázaní, který dává policistům pravomoc vykázat násilnou osobu na 10 dní ze společného obydlí. Po tuto dobu se budou ohroženým osobám věnovat pracovníci intervenčních center, která jim poskytnou psychosociální a právní pomoc, v rámci které nastíní možné způsoby řešení ohrožující situace. Model intervenčního centra byl v rámci možností daných stávající legislativou v uplynulých dvou letech ověřen v projektu interdisciplinární spolupráce v Ostravě.

Kdo bude rozhodovat o „vykázaní“ nebo „zákazu vstupu“?

Rozhodnout o vykázaní či zákazu vstupu bude v rámci správního řízení **oprávněn** každý příslušník Policie ČR, vyjma policistů zařazených u hlídkové služby. Bude-li se v téže věci konat prověřování či vyšetřování v rámci trestního řízení, bude rozhodnutí o vykázaní oprávněn učinit policista zařazený u odboru kriminální služby a vyšetřování. Jednoznačnou prioritu má v těchto případech ochrana života, zdraví, svobody a lidské důstojnosti ohrožené osoby oproti ochraně vlastnického práva a nedotknutelnosti obydlí násilné osoby, byť jde ve všech případech o ústavně zaručená práva a svobody. Rozhodnutí o vykázaní rozšiřuje katalog oprávnění Policie ČR, nikoli katalog povinností.

V jakém případě bude policista oprávněn o vykázaní rozhodnout?

Rozhodnutí o vykázaní či zákazu vstupu je opatřením preventivního charakteru, nikoli sankcí. Jeho smyslem je prioritně chránit osoby ohrožené domácím násilím před hrozcími útoky proti jejich životu, zdraví, svobodě či před zvláště závažnými útoky proti lidské důstojnosti. Smyslem vykázaní není postih násilné osoby. Domácí násilí budou zasahující policisté identifikovat podle čtyř znaků. O svém zjištění pořídí policisté úřední záznam. V případech rozpoznání domácího násilí budou policisté zjišťovat, zda ohroženým osobám hrozí vysoké riziko dalšího útoku. Pokud tedy v konkrétním případě orgány Policie ČR nebudou incident nebo útok identifikovat jako domácí násilí, nebude možné aplikovat institut vykázaní. Ne každý výjezd Policie ČR, stejně jako ne každý případ domácího násilí bude automaticky podmiňovat aplikaci institutu vykázaní.

Co je smyslem nového opatření?

Smyslem nového modelu ochrany není pouze oddělení ohrožené a násilné osoby na omezenou dobu 10 dnů, ale také poskytnutí odborné pomoci ohrožené osobě tak, aby do budoucna byly maximálním možným způsobem eliminovány další útoky proti základním lidským hodnotám (život, zdraví, svoboda a lidská důstojnost). Pracovníci intervenčních center budou

na podkladě informací získaných od Policie ČR kontaktovat ve lhůtě 48 hodin ohroženou osobu s nabídkou odborné pomoci (tj. pomoci právní, psychosociální, organizační). Bude záležet na vůli a přístupu ohrožené osoby, zda tuto nabídku využije či nikoli. Rozhodnutí Policie ČR o „vykázání“, popř. „zákazu vstupu“ trvá po dobu 10 dnů. Tuto dobu stanovou zákonem č. 135/2006 Sb. nelze zkrátit, a to ani z vůle ohrožené osoby. To znamená, že obě strany musí toto rozhodnutí respektovat. V opačném případě se mohou dopustit přestupku, popř. trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171 trestního zákona.

A co se stane po deseti dnech?

Po uplynutí 10. dne se odpovědnost za další řešení nastalé situace vrací do rukou ohrožené osoby. Ta by se neměla na delší dobu dostávat z područí ohrožené osoby do područí státu. Po uplynutí 10denního vykázání z rozhodnutí Policie ČR může ohrožená osoba dosáhnout prodloužení této ochrany cestou návrhu na vydání předběžného opatření. O tomto návrhu již rozhoduje soud v rámci občanskoprávního řízení. K tomuto rozhodnutí je nezbytná aktivita ohrožené osoby v podobě podání návrhu na vydání předběžného opatření ve smyslu občanského soudního řádu. Tento návrh **není zpoplatněn** peněžitou kaucí ve výši 50 000 Kč, tak aby ohrožená osoba měla možnost na daný institut ochrany dosáhnout. Předpokladem pro rozhodnutí soudu o prodloužení vykázání či zákazu vstupu je trvající reálná hrozba dalšího nebezpečného útoku proti základním lidským hodnotám ohrožené osoby.

Bude mít vliv na vykázání spáchání trestného činu?

Rozhodnutí o vykázání není podmíněno trestností konkrétního útoku, který zásah Policie ČR nastartoval. Právní kvalifikace jednání násilné osoby bude z hlediska rozhodování o vykázání podružná. Vykázat bude možné i v případech, kdy jednání násilné osoby bude vyhodnoceno jako přestupek, stejně jako v případech, kdy budou naplněny všechny zákonné znaky některého z trestných činů dle trestního zákona. Vykázání je prvním opatřením činěným v zájmu ochrany a bezpečí ohro-

žené osoby, jež může být posléze následováno prostředky trestního práva, např. zahájením trestního stíhání, zadržením násilné osoby či vzetím násilné osoby do vazby. Zadržení násilné osoby orgány Policie ČR přímo na místě páchaní domácího násilí nevyklučuje rozhodnutí o vykázání násilné osoby.

Je také pamatováno na osobní ochranu osob ohrožených domácím násilím mimo domov?

Policie ČR svým rozhodnutím o vykázání nebo zákazu vstupu chrání ohrožené osoby před osobou násilnou teritoriálně. Tuto teritoriální ochranu lze kombinovat rovněž s ochranou personální prostřednictvím zákazu kontaktování a přiblížení se (setkávání se násilné osoby s osobou ohroženou a navazování kontaktů s ní), o které však rozhoduje výhradně soud. Rozhodnutí soudu tak poskytuje ještě vyšší ochranu osob ohrožených domácím násilím.

Co je a co není domácí násilí?

V tomto směru je Policie ČR v posledním čtvrtletí roku 2006 odborně školená. Bude povinností policistů zjistit a rozpoznat, o jaké incidenty se jedná a jaké jsou role zúčastněných. Nová oprávnění budou chránit osoby ohrožené dlouhotrvajícím, eskalujícím násilím, kde budou jasné a neměnné role stran. Na jedné straně je osoba, která ohrožuje násilím, a na druhé je osoba ohrožená. Ochrana ohrožených osob prostřednictvím vykázání nebo zákazu vstupu však bude podmíněna důvodným předpokladem, že hrozí vysoké riziko budoucího nebezpečného útoku. Nová oprávnění a nové nástroje nebudou fungovat v případech tzv. italských domácností, chronických hádek a rvaček, v domácnostech, kde se řeší problémy v duchu amerického filmu „Válka Roseových“. To není domácí násilí, jakkoli k takovému násilí dochází v soukromí a mezi blízkými lidmi. Ovšem v těchto a jim podobných případech je postavení aktérů násilných incidentů rovnocenné nebo se jejich role střídají.

Zvládne to Policie ČR? Nebude tento institut zneužíván?

Policie ČR prochází intenzivním výcvikem, a to nejen prostřednictvím svých odborných

škol a krajských školicích středisek, ale také prostřednictvím svého managementu. Policisté se učí rozpoznávat domácí násilí od jiných incidentů, zvládat taktiku náročného zákroku a také kvalifikovaně odhadovat riziko hrozby násilím. Samozřejmě že tyto výcviky budou pokračovat i v roce 2007. Činnost policistů je upravena podrobnou závaznou metodikou, ve které je pamatováno i na náročné situace, kdy násilnou osobou bude dítě nebo mladistvý, nebo kdy například společný byt či dům bude zároveň místem podnikání násilné osoby. Zneužití institutu vykázaní by měla zabránit hrozba trestního postihu jednak policistů za trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele, popřípadě též v souběhu s trestným činem neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru, jestliže úmyslně rozhodnou o vykázaní bez splnění zákonných podmínek. Trestní postih pak přichází v úvahu též u ohrožených osob, které vyvolají svými nepravdivými informacemi nezákonné rozhodnutí o vykázaní, a to za trestné činy neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru a poškozování cizích práv. Náhradu majetkové újmy způsobené nezákonným rozhodnutím policie nebo soudu o vykázaní bude možné uplatnit podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů.

Jak se připravují intervenční centra?

Zřizování a provoz intervenčních center bude upraveno zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, jehož novelu stále ještě projednává Parlament České republiky. Krajské úřady pro tyto účely vytipovaly vhodná zařízení. Jejich pracovníci v těchto dnech absolvují základní školení. V každém kraji včetně hl. města Prahy se jedná o jedno zařízení. Adresa a kontaktní spojení bylo předáno prostřednictvím krajských úřadů útvarům Policie ČR. Provoz intervenčních center bude financován ze státních prostředků. V každém kraji navíc již od listopadu 2006 začínají působit koordinátoři pro řešení případů domácího násilí. Jedná se o 14 osob, v každém kraji jedna. Ti pomohou během roku 2007 vytvořit kvalitní mezioborovou spolupráci, při které se nebude zapomínat ani na osvětu, primární prevenci a programy pro násilné osoby.

Informaci zpracovali členové Expertní skupiny Aliance proti domácímu násilí:

- Mgr. Petra Vitoušová – prezidentka Bílého kruhu bezpečí
- JUDr. Tomáš Durdík – člen Bílého kruhu bezpečí

Pro bližší informace kontaktujte:

Markéta Hlavicová
komunikace aktivit APDN
marketa.hlavicova@yaro.cz
603 28 36 26

Petra Zimmerlová
zimmelo@zsf.jcu.cz

Těhotné uživatelky drog (informační zpráva)

Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity pořádá dne 18.9.2007 v budově ZSF JU, Boreckého 27 (multimediální sál E) mezinárodní konferenci s názvem Těhotné uživatelky drog – zdravotní a sociální dopad této problematiky.

Konference přímo navazuje na již realizovaný projekt s názvem Mezinárodní spolupráce v problematice těhotných uživatelky drog,

drogově závislých žen a jejich kojenců, který finančně podpořil Krajský úřad v Českých Budějovicích. Hlavním cílem toho projektu bylo zmapovat systém péče a organizaci péče o těhotné uživatelky drog, drogově závislé ženy a jejich a jejich kojence v ČR a zahraničí a vypracování metodiky komplexní péče o výše uvedenou rizikovou skupinu.

Předběžně stanovené okruhy příspěvků zahrnují oblast zdravotně sociální a budou rozděleny do jednotlivých sekcí:

- Těhotenství a drogová závislost u žen
- Novorozenec s fetálním alkoholovým syn-

- dromem, novorozeneckým abstinenčním syndromem
- Terapeutická komunita a spolupráce s drogově závislými matkami
 - Substituční terapie u těhotných uživatelék drog a drogově závislých matek
 - Zdravotně sociální intervence u této skupiny – poradenství
 - Systém péče o těhotné užívatelsky drog, drogově závislé ženy a jejich děti

Osloveni budou odborníci z řad porodníků, gynekologů, pediatrů, neonatologů, psychiatrů, psychologové, sociální pracovníci, policisté,

pracovníci terénních programů, terapeutických komunit věnujících se problematice těhotných uživatelék drog, drogově závislých žen a jejich dětí aj.

Jedním z výstupů této konference bude sborník.

Případní další zájemci o účast na této konferenci z řad odborníků mohou kontaktovat Mgr. Blanku Žižkovou, blaziz@seznam.cz nebo Kateřinu Tetrovou, tetrova.k@seznam.cz.

Blanka Žižková
blaziz@seznam.cz